

**Szövegértés a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola első évfolyamos
hallgatóinak körében
2024 – 2025**

1. A felmérés általános bemutatása

A 2024 – 2025-ös tanévben a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a korábbi években elkezdett hagyományt folytatva, idén is lebonyolította a hallgatók szövegértésére vonatkozó kompetencia mérést. A felmérés során, akár csak az előzőekben, az első évfolyamos hallgatók teljes mintájának vizsgálata volt a cél. Azért ez a korosztály lett kiválasztva, mert a közoktatásból kikérülve a kimenő vizsga magyar nyelvből éppen a szövegértés képességét méri. Így a kapott eredmények az iskolai anyanyelvoktatás eredményességéről is hiteles képet nyújtanak, ugyanakkor olyan empirikus adatokkal is szolgálnak, amelyek felvázolják a magyar nyelvterületen komoly megoldandó problémát jelentő gyenge szövegértési kompetencia részletes összetevőit, esetleges okait.

A mérés során az is cél volt, hogy a kapott eredmények beilleszthetők legyenek más nagyszabású vizsgálatok soraiba, s az adatok összevethetők legyenek azok eredményeivel, illetve az idej adatainkat a korábbi két mérés eredményeivel összefüggésben is elemezhetjük.

Mivel intézményünkben különböző anyanyelvű hallgatók tanulnak, tavaly olyan feladatokat kerestünk, melyek magyar és ukrán nyelven is hozzáférhetők. Így esett a választás a PISA 2000 tesztjeire. Az összehasonlítás végett az idej tanévben is ezeket használtuk.

E nagyszabású felmérés 15 éves tanulók készségeit vizsgálja, viszont alkalmasnak bizonyulhat a kárpátaljai 16-17 éves első évfolyamos hallgatók szövegértési kompetenciáinak mérésére is.

A PISA meghatározása szerint *„A szövegértés a szövegek megértése, felhasználása, értékelése és az ezekre való reflektálás, illetve a velük való elkötelezett foglalkozás képessége annak érdekében, hogy az egyén elérje céljait, fejlessze tudását és képességeit, és hatékonyan részt vegyen a mindennapi életben/társadalomban”*. Ennek megfelelően ezek a tesztek többfajta szövegtípust és ezekhez kapcsolódó többfajta feladatot tartalmaznak.

A digitalizált feladatok elvégzése előtt egy háttérkérdőívvel a hallgató azon adataira, szociológiai jellemzőire kérdeztünk rá, amik a nemzetközi szakirodalom, illetve hipotéziseink szerint összefüggést mutathatnak a válaszok alakulásával.

Mivel az általunk lebonyolított mérésre 90 perc állt rendelkezésünkre, 4 szöveg került a tesztbe.

Ezek különböző szövegek **forrásuk** (2 egy forrásból származik, 2 több forrásból származik), **formátumuk** (folyamatos szöveg 2, nem folyamatos szöveg 1, kevert szöveg 1),

típusuk (elbeszélés 2, ismertetés 2) szerint. A hozzájuk kapcsolódó 17 kérdés között **információ-visszakeresést, értelmezést és értékelést** igénylő is volt.

A felmérésben összesen 147 hallgató vett részt. 96 magyarul (62 nő, 34 férfi), 51 ukránul kérte a tesztet (40 nő, 11 férfi).

A tesztet magyarul kitöltő 96 válaszadó átlagosan elért pontszáma az évek során egyre magasabb 12,1 pont (előző években: 11,23, illetve 11,83) a 17-ből, az 51 ukránul dolgozó hallgatóé szintén magasabb volt a tavalyinál: 12,86 pont (a tavalyi átlag: 12,27, 12,78). Ez az arány magasabb a korábban a kárpátaljai mintán végzett hasonló felmérésekhez viszonyítva, illetve a PISA felmérések magyarországi eredményeihez képest. Maximum pontot a magyarul kitöltött feladatlapok esetében 9 ember ért el (tavaly 5 ember ért el), az ukránul választ adók közül senki nem érte el a maximumot. Szakok, illetve a középiskola nyelve szerint nem mutatkozik lényeges összefüggés a válaszok alakulásával. A nemek aránya kiegyenlített.

Mindenképpen pozitív, hogy 9 hallgató adott majdnem maximális, 16 helyes választ, illetve 15 hallgató 15 helyes választ. Tavaly volt, aki 0 pontot ért el. Feltételezhető, hogy nem a kompetenciái gyengébbek, hanem a motiváltsága hiányzott. Az idei felmérés során a legalacsonyabb pontszám a 3 volt.

2. Az eredmények megoszlása különböző szempontok szerint

A válaszok alakulása, akár csak a tavalyi évben, nem mutat statisztikailag lényeges összefüggést a szülők iskolai végzettségével, de meglepő módon sem az általános, sem a középiskola tannyelvével.

- Általános iskola nyelve – magyar 70, ukrán 26
- Középiskola nyelve – magyar 83, ukrán 13

A hallgatók közül többen váltottak magyar tannyelvű középiskolára az ukrán nyelvű általános iskola után: valamelyik egyházi líceumban vagy a Főiskola szakgimnáziumában érettségiztek.

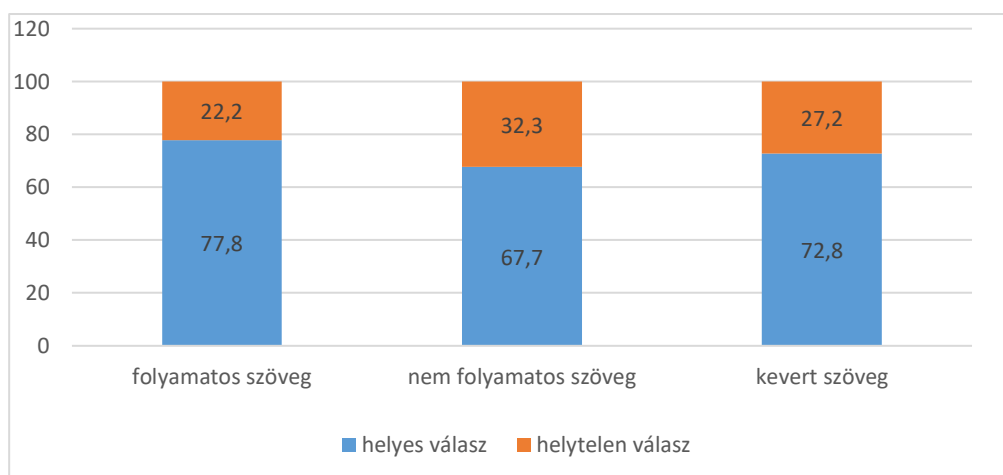
Az ukrán nyelvű űrlapot választók közül a 51 hallgató közül 6-an tisztán magyar, 43-an tisztán ukrán és 2-en vegyes (ukrán és magyar) tannyelvű iskolába jártak.

A pontértékek a magyar szövegértési feladatoknál átlagosan 12,1 volt, viszont ha a leggyakrabban előforduló pontértéket keressük, akkor a 15-öst láthatjuk. Ez azt mutatja, hogy a maximum 17 pont mellett a matematikai átlag 12,1 volt, de a legtöbben a 1 pontot szereztek, és bár a válaszadók között voltak olyanok, akik alacsony pontot szereztek az érteléseknél, mégis többen voltak olyanok, akik a majdnem maximum értéket kapták.

A 2023/2024-es tanévben elvégzett mérés eredményeit összevetve a korábbi, első kompetenciamérés eredményeivel, megállapítottuk, hogy pozitív irányú változás volt

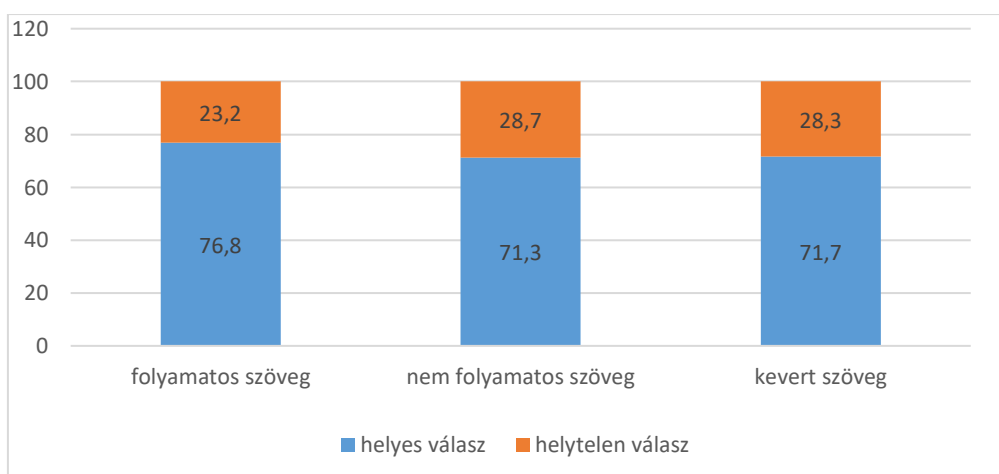
megfigyelhető több szempontból is. Ez a tendencia folytatódik. A tavalyi eredményekkel összevetve az idei számokat, ugyanaz állapítható meg, mint az előző évben.

2. ábra. A magyar nyelvű válaszok alakulása a szöveg formátuma szerint 2023/2024
(N=102, %)

A következő diagram adatait megnézve látható, hogy a tavalyi évhez viszonyítva, ha történt is változás, az pozitív irányú: a nem folyamatos típusú szöveg esetében korábban 67,7% volt a helyes válaszok aránya, az idén ez 71,7%. Igaz ugyan, hogy csupán 96 magyarul kitöltött kérdőívet elemzünk, az áttekinthetőbb összevetés érdekében százalékban közöljük az eredményeket.

3. ábra. A magyar nyelvű válaszok alakulása a szöveg formátuma szerint 2024/2025
(N=96, %)

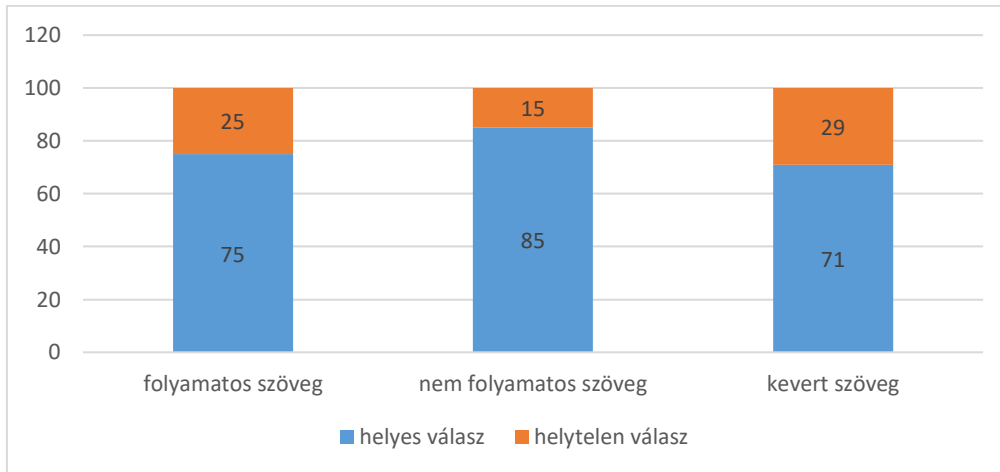

Bár az ukrán nyelvű tesztet kitöltő hallgatók alacsony száma miatt valós számokkal kellene szemléltetnünk az eredmények alakulását, az összehasonlíthatóság végett, ezek esetében is százalékos megoszlásban tüntetjük fel az ábrákon ezeket.

4. ábra. Az ukrán anyanyelvűek válaszainak alakulása a szöveg formátuma szerint

2023/2024

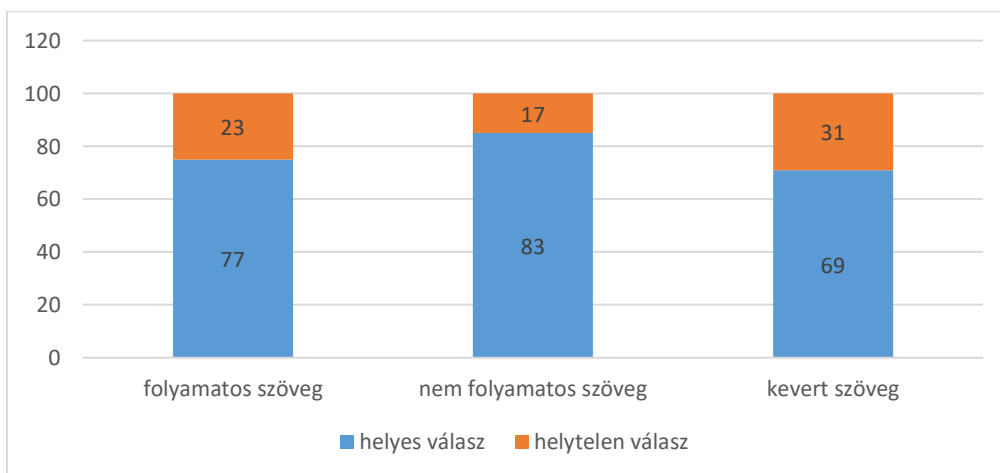
(N=41 %-ban)

5. ábra. Az ukrán anyanyelvűek válaszainak alakulása a szöveg formátuma szerint

2024/2025

(N=51 %-ban)

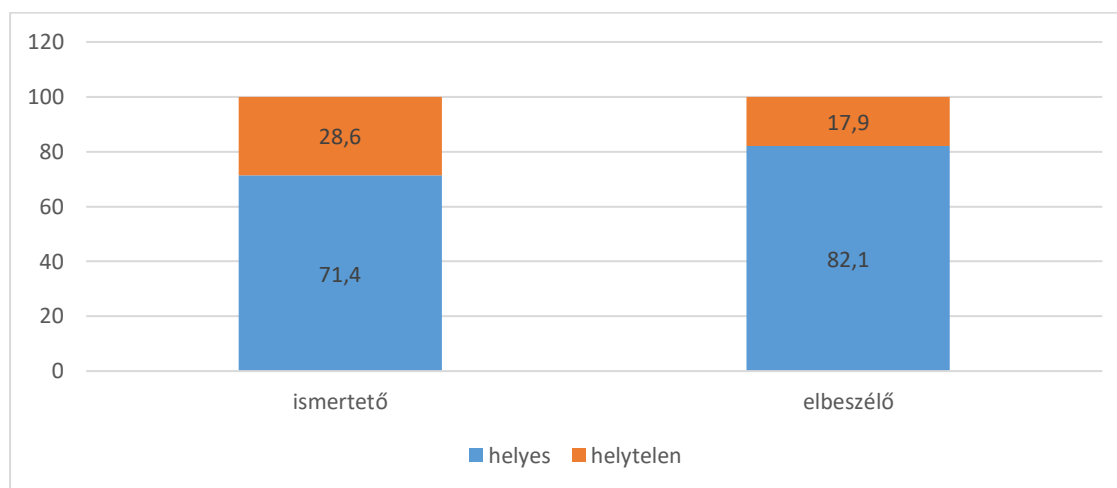
Az ukrán nyelvű válaszadóknál a kevert szöveg esetében minimális változás volt a tavalyihoz képest, a mostani adatok szerint 69 % a helyes válaszok aránya, míg az elmúlt évben ez 71 % volt. A nem folyamatos szövegnél a tavalyi 85 %-ról 83 %-ra csökkent a helyes válaszok aránya. A folyamatos szövegnél viszont növekedés tapasztalható az ideji mérések alapján: 75 %-ról 77 %-re nőtt.

Látható, hogy a két csoport válaszáinak alakulása mutatkozik különbség: míg a magyar nyelvű csoport esetében legtöbb helytelen válasz a nem folyamatos szövegre vonatkozó kérdésekre érkezett, az ukrán nyelvű csoportnak a diagramok értelmezése nem okozott gondot.

Ugyanez elmondható a következő szövegtípus esetében is: a diagramot és a tudományos esszét nagyobb arányban értelmezték megfelelően az ukrán tesztet választó hallgatók.

6. ábra. A magyar nyelvű válaszok alakulása a szöveg típusa szerint 2023/2024

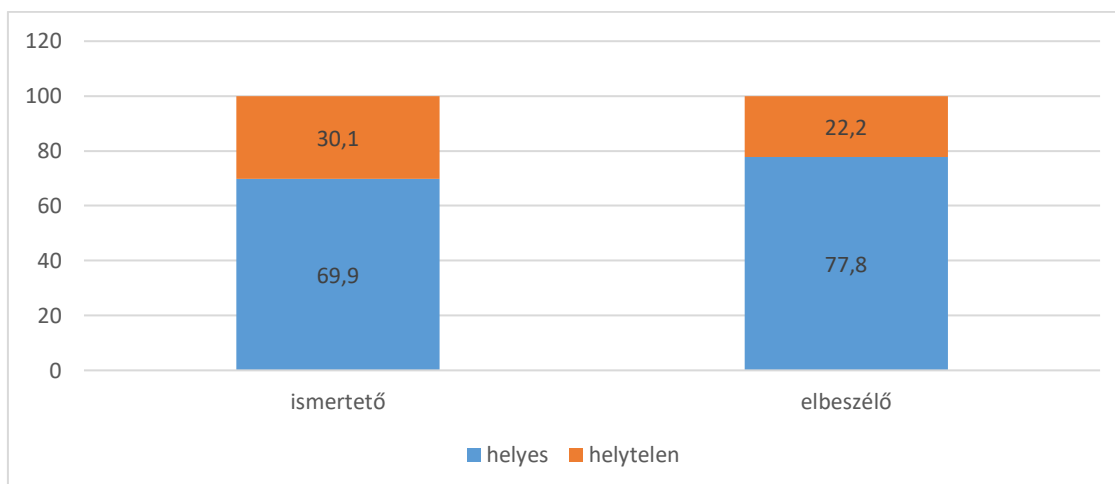
(N=102, %-ban)

Ha a tavalyi adatokkal összevetjük az idei eredményeket, mindkét szövegtípusnál pozitív változás figyelhető meg a magyar nyelven válaszolók csoportja esetében.

7. ábra. A magyar nyelvű válaszok alakulása a szöveg típusa szerint 2024/2025

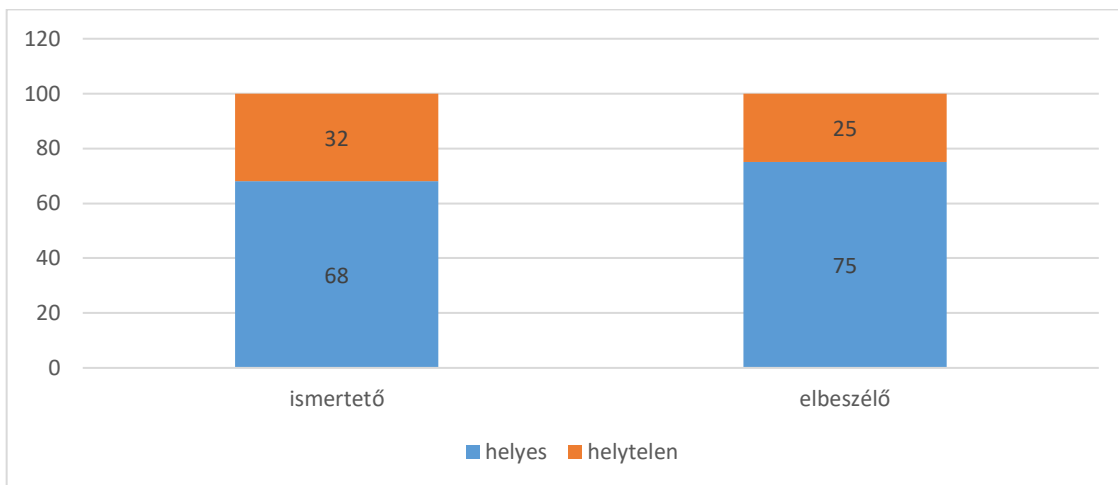
(N=96, %-ban)

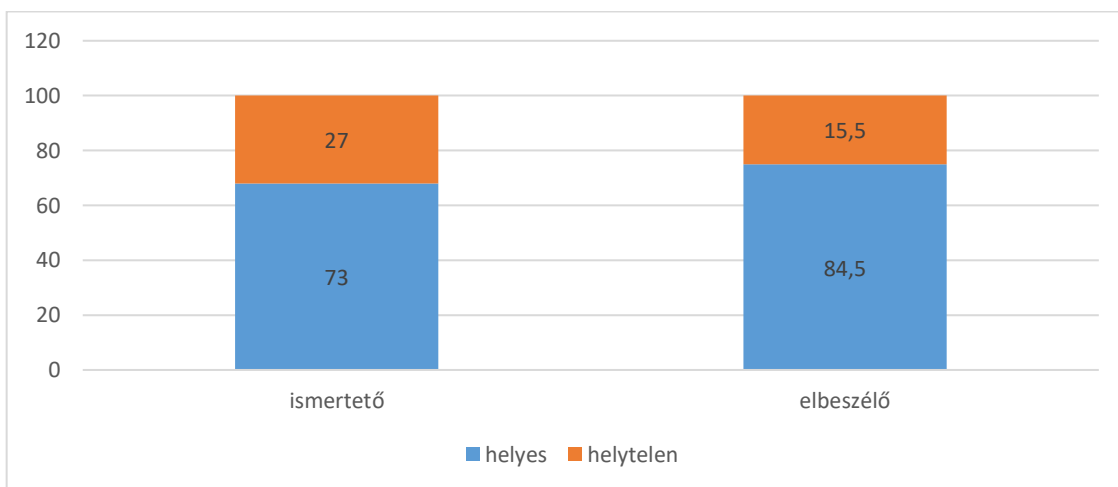
Az ukrán nyelvű kitöltést választók esetében az idei mérés során az ismertető szövegtípus esetében a korábbi 68%-os helyes válaszolási arány után 73%-os lett az idei pozitív eredmény.

8. ábra. Az ukrán anyanyelvűek válaszáinak alakulása a szöveg típusa szerint 2023/2024

(N=41, %-ban)

9. ábra. Az ukrán anyanyelvűek válaszainak alakulása a szöveg típusa szerint 2024/2025 (N=51, %-ban)

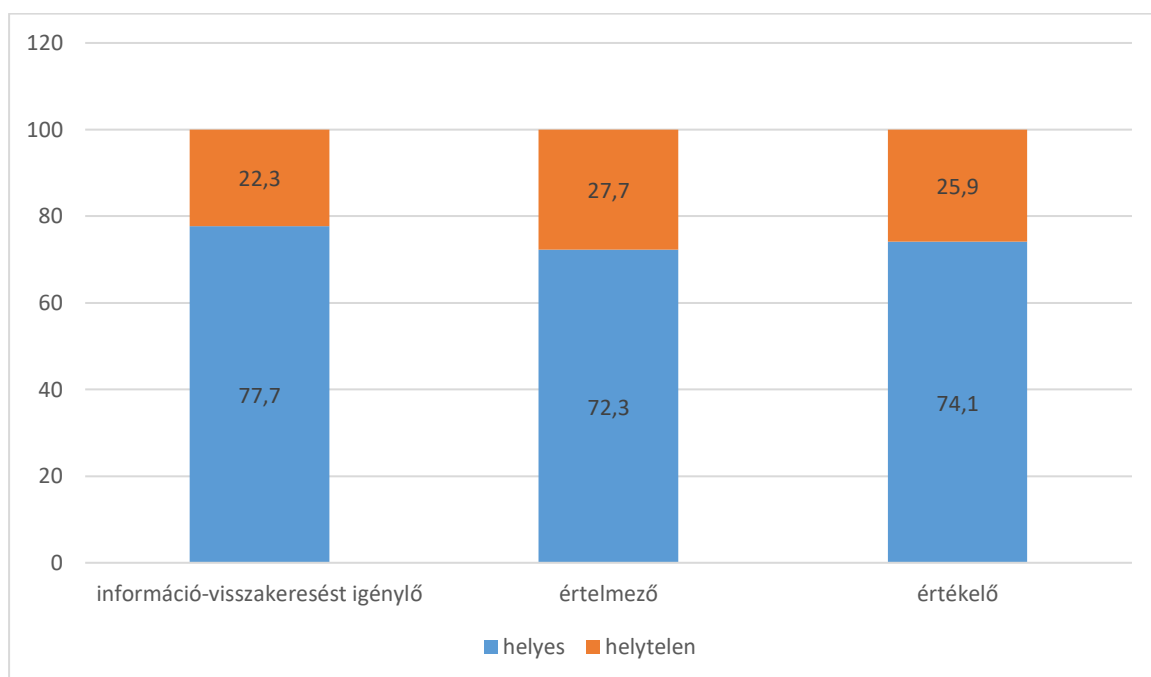

Mindkét csoport esetében elmondható, hogy az elbeszélő szöveg kevésbé okozott problémát a résztvevőknek, mint az ismertető. Viszont meg kell jegyeznünk, hogy az ismertető szöveg egyike két diagramból állt, amelyhez több esetben értékelést igénylő, nyitott kérdések tartoztak, amik általában nagyobb nehézséget okoznak a tanulóknak más felmérések adatai szerint is.

Ezt a feltételezünket alátámasztja, ha művelettípusok szerint is megvizsgáljuk a válaszok alakulását. Leginkább az információ-visszakeresést igénylő feladatokat oldották meg megfelelően mindkét csoport résztvevői mindkét tanévben. A helyes válaszok száma mindhárom művelettípus esetében növekedett, arányaiban viszont nem történt változás.

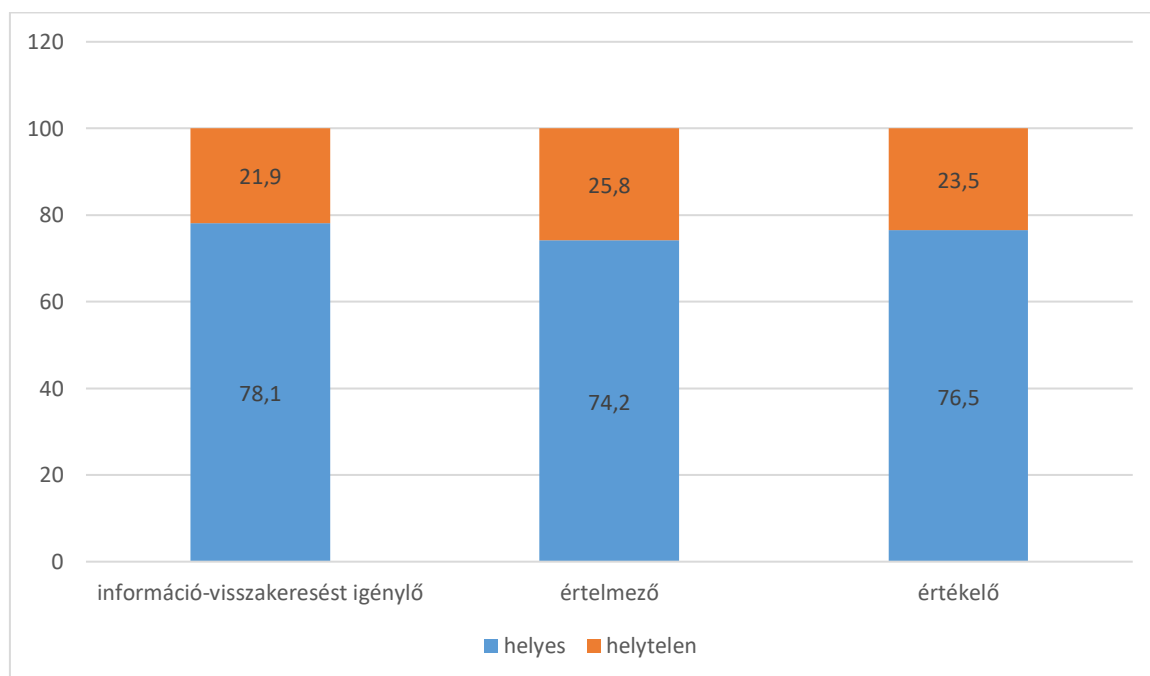
10. ábra. A magyar nyelvű válaszok megoszlása művelettypusok szerint 2023/2024

(N=102, %-ban)

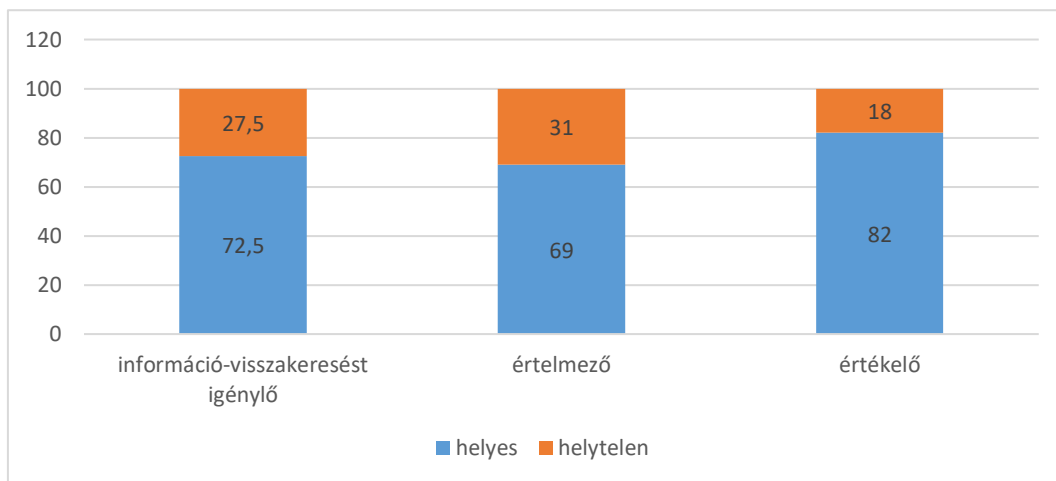
11. ábra. A magyar nyelvű válaszok megoszlása művelettypusok szerint 2024/2025

(N=96, %-ban)

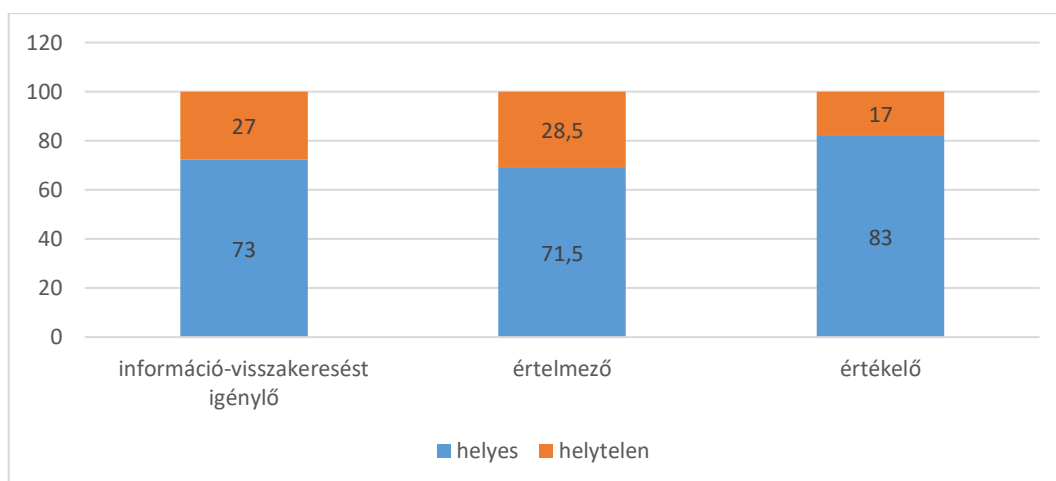

12. ábra. Az ukrán anyanyelvű válaszok megoszlása művelettypusok szerint 2023/2024

(N=41, %-ban)

13. ábra. Az ukrán anyanyelvű válaszok megoszlása művelet típusok szerint 2024/2025 (N=51, %-ban)

A statisztikai adatok alapján, több szempontot figyelembe véve, valamint a nyitott kérdéseket áttekintve néhány következtetést megfogalmazhatunk.

A legnagyobb problémát a Csád-tó című szöveg értelmezése okozta amint a magyar, úgy az ukrán nyelvű tesztet választó csoportnak is. Ez a produktum 2 ábrából tevődik össze, illetve a hozzájuk tartozó rövid leírásból. Bár a tavalyi eredményhez képest pozitív növekedés figyelhető meg ebben az esetben is.. Ugyanez a javulási tendencia figyelhető meg, amikor a látottak, olvasottak alapján ki kellett következtetniük, hogy megközelítőleg milyen dátummal kezdődhet az egyik grafikon, tavalyelőtt csupán 38,5%-uk adott elfogadható választ, tavaly 50,9, az idén ez az arány 54,2%.

Alacsonyabb arányban kaptunk helyes válaszokat a legterjedelmesebb szövegre vonatkozóan is. Bár összefüggő, elbeszélő szöveg volt, viszont egy színdarab részletét kellett elolvasniuk a hallgatóknak. Viszont az előző évekhez viszonyítva a korábban nagy problémát okozó, részletesebb olvasást igénylő kérdések esetében is több jó válasz érkezett.

Szakok szerint nagyon nehéz bármilyen következtetést is megfogalmazni, hiszen mutatkoznak különbségek: csoportlétszámok, a nemek, a részvétel nem kiegyenlített.

3. Összefoglalás és konklúzió

Összességében az intézményben végzett szövegértés mérése hasznosnak, hasznosíthatónak nevezhető. Az előző két mérés eredményeihez viszonyítva egyértelmű javulás megfigyelhető. Sőt, ami a leginkább gondot okozta az első évben, az a tavalyi és az idei évben javulni látszott: a hallgatók motiváltabbnak tűntek, nagyobb arányban igyekeztek legjobb tudásuk szerint megoldani a feladatokat. Az előző évi mérések során tapasztaltakat most is leszögezhetjük: a következő években a tudományosság, a hatékony tanulási módszerek, s az iskolai anyanyelvoktatás fejlesztése szempontjából is eredményesen felhasználhatunk majd ezeket az eredményeket. Mert a bemutatott adatokból kiderült, hogy nehézségek vannak, s mindenképpen szükségesek ezek a mérések a felsőoktatás szintjén is.

A többszempontú vizsgálatok alapján, elmondható, hogy a hallgatók eredményei igazodnak a nemzetközi átlaghoz. Viszont azok a közoktatásban mért eredmények. A korábbi, Kárpátalján végzett felsőoktatásban mért eredményekhez viszonyítva viszont jobban teljesítettek. Mindenképpen hasznos lesz a következőkben összevetni a legfrissebb Kárpátalján végzett mérések eredményeivel az itt kapott adatokat. Hiszen a mérések akkor hasznosak, ha azt konkrét céllal, cselekvési tervekhez igazítva végzik. A cél pedig nem a statisztikák javítása, hanem hogy elégedett, továbbtanulni képes, szakmájukban hatékony és sikeres embereket neveljünk/képezzünk, akik részt tudnak venni a tudásalapú gazdaságban és elkerülhetik a kiszolgáltatottságot.